

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 2 เมษายน 2536

เรื่องกล้วย ๆ ในประชาคมยุโรป

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ชาวเยอรมันตะวันตกนิยมรับประทานกล้วยเป็นยิ่งนัก ข้อมูลจากประชาคมยุโรป บ่งบอกว่า โดยเฉลี่ยแล้ว ชาวเยอรมันตะวันตกรับประทานกล้วยคนละ 14 กิโลกรัมต่อปี ในขณะที่การบริโภคกล้วยเฉลี่ยของชาวประชาคมยุโรปตกปีละ 11.1 กิโลกรัม ประชาชนในเยอรมนี ตะวันออกจึงอดอิจฉาผู้คนในเยอรมนีตะวันตกมิได้ที่มีผลไม่รับประทานอย่างเหลือเฟือ สำหรับที่ชาวเยอรมันตะวันออกเรียกขานประเทศเยอรมนีตะวันตกว่า Banana Republic (สาธารณรัฐกล้วย) บ่งบอกถึงความอิจฉาดังกล่าวนี้

แต่ภายหลังจากที่กำแพงเบอร์ลินถูกทำลาย และเยอรมนีตะวันออกรวมตัวกับเยอรมนีตะวันตก ผู้คนในเยอรมนีตะวันออกก็ได้เสพสุขจากการบริโภคผลไม้ การบริโภคกล้วยเฉลี่ยของชาวเยอรมันตะวันออกสูงถึงคนละ 25 กิโลกรัมต่อปี

ด้วยเหตุที่คนเยอรมันนิยมกินกล้วยนี้เอง เมื่อครั้งที่มีการลงนามในสนธิสัญญาแห่งกรุงโรม (Treaty of Rome) เพื่อก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรปในปี 2500 เยอรมนีตะวันตกได้ขอให้กล้วยเป็นสินค้าปลอดภาษีนำเข้า ด้วยเหตุดังนั้น กล้วยจากละตินอเมริกาจึงเข้าไปครอบครองตลาดในประชาคมยุโรป เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆ ในปัจจุบันประชาคมยุโรปนำเข้ากล้วยปีละ 3.6 ล้านตัน โดยที่ประมาณ 2.6 ล้านตันนำเข้าจากละตินอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฮอนดูรัส อีคิวอดอร์ คอสตาริกา โคลอมเบีย กัวเตมาลา โดมินีกัน ปานามา นิคารากัว และเวเนซุเอลา

แต่กล้วยซึ่งเป็นผลไม้ที่กินได้คล่องคอ เริ่มก่อให้เกิดอาการผื่นคันแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวเยอรมัน ทั้งนี้เป็นผลจากนโยบายตลาดเดียวของประชาคมยุโรป (Single Europe) กล่าวคือ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2536 คณะรัฐมนตรีการประชุมประชาคมยุโรปมีมติให้ใช้มาตรการการจำกัดการนำเข้ากล้วยจากละตินอเมริกา ฝรั่งเศสเป็นผู้นำในการผลักดันนโยบายดังกล่าวนี้ เพราะต้องการปกป้องกล้วยจากอาณานิคมเก่าในทะเลแคริบเบียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาร์ตินิค (Martinique) และกัวเดอลูป (Guadeloupe) สเปนสนับสนุนฝรั่งเศส

เพราะสเปนเพาะปลูกกล้วยจำนวนมากในหมู่เกาะคานารี (Canary Islands) ตามด้วยอังกฤษ ซึ่งต้องการปกป้องกล้วยจากอาณานิคมเก่าในแอฟริกาและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

ด้วยแรงผลักดันในลักษณะสามประสานดังกล่าวนี้ บรรดากล้วยที่นำเข้ามาจากดินแดนที่เป็นบริวารของฝรั่งเศส อังกฤษ และสเปน จึงปลอดพ้นจากการถูกเก็บอากรขาเข้า แต่กล้วยที่มาจากดินแดนอื่นซึ่งรวมละตินอเมริกาด้วย ต้องเสียอากรขาเข้า ประชาคมยุโรปต้องการจำกัดการนำเข้ากล้วยจากละตินอเมริกาไม่เกินปีละ 2 ล้านตัน จึงกำหนดโครงสร้างอัตราภาษีเพื่อเป้าหมายนี้ กล่าวคือ หากปริมาณการนำเข้ากล้วยไม่เกินปีละ 2 ล้านตัน จะต้องเสียอากรขาเข้าในอัตราตันละ 118.55 เหรียญอเมริกัน ส่วนที่เกิน 2 ล้านตัน ต้องเสียอากรขาเข้าในอัตราตันละ 1,004.68 เหรียญอเมริกัน มาตรการดังกล่าวนี้เริ่มบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2536 เป็นต้นไป

ความพยายามของฝรั่งเศส อังกฤษ และสเปนในการจำกัดการนำเข้ากล้วยจากละตินอเมริกา เพื่อคุ้มชูกล้วยจากอาณานิคมเก่ามีมาตั้งแต่ปลายปี 2535 แล้ว โดยหวังว่าจะสามารถใช้มาตรการดังกล่าวนี้ในวันขึ้นปีใหม่ 2536 ในวาระที่ประชาคมยุโรปกำลังก้าวสู่การเป็นตลาดเดียว แต่การผลักดันเรื่องนี้เพิ่งจะประสบผลสำเร็จในเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา

นโยบายการกีดกันการค้ากล้วยของประชาคมยุโรปดังกล่าวนี้ มีผลกระทบต่อละตินอเมริกามากกว่าดินแดนอื่นใด นับเป็นเวลากว่า 35 ปีที่ละตินอเมริกาได้ประโยชน์จากนโยบายการค้ากล้วยเสรีของประชาคมยุโรป ไม่เพียงแต่สภาพดินฟ้าอากาศจะทำให้ละตินอเมริกาเหมาะแก่การเพาะปลูกกล้วยเท่านั้น หากทว่ายังมีการทุ่มการลงทุนขนาดใหญ่ในการทำสวนกล้วยอีกด้วย ละตินอเมริกาจึงมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) ในการเพาะปลูกกล้วยเหนือกว่าดินแดนอื่นใด นั่นย่อมหาความหมายว่า ต้นทุนการผลิตกล้วยในละตินอเมริกาต่ำกว่าที่อื่นๆ นโยบายการค้าเสรีจึงถือประโยชน์ต่อการส่งออกกล้วยของละตินอเมริกา เนื่องจากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบดังกล่าวนี้

ในปัจจุบัน ประเทศที่มีการเพาะปลูกกล้วยมากที่สุด ได้แก่ อีคิวอดอร์ และคอสตาริกา ตามลำดับ นโยบายการค้ากล้วยเสรีของประชาคมยุโรปมีส่วนสำคัญในการทำให้ละตินอเมริกาพึ่งพิงรายได้จากการส่งออกกล้วย ดังจะเห็นได้ว่า รายได้จากการส่งออกกล้วยของอีคิวอดอร์สูงถึง 25% ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมด ในกรณีของฮอนดูรัส ตัวเลขนี้สูงถึง 60% การปรับเปลี่ยนนโยบายของประชาคมยุโรปจากนโยบายการค้ากล้วยเสรีมาเป็นนโยบายการกีดกันกล้วยจากละตินอเมริกา จึงมีผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อละตินอเมริกาอย่างสำคัญ ทั้งนี้

ไม่เพียงแต่รายได้จากการส่งออกจะตกต่ำเท่านั้น หากทว่ายังมีผลกระทบต่อการทำงานและความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอีกด้วย รายงานข่าวบางกระแสแสดงความกังวลว่า การปรับเปลี่ยนนโยบายของประชาคมยุโรปครั้งนี้อาจมีผลผลักดันให้ละตินอเมริกาบางประเทศหันไปผลิตยาเสพติดดังเช่นโคเคน

ในทันทีที่ประชาคมยุโรปดำริที่จะใช้มาตรการการกีดกันก๊วญจากละตินอเมริกา บรรดาประเทศผู้ส่งออกก๊วญในละตินอเมริกาพากันรวมตัวและออกแถลงการณ์คัดค้านพร้อมทั้งประกาศที่จะตอบโต้ประชาคมยุโรป เนื่องจากมาตรการการกีดกันก๊วญจากละตินอเมริกาเป็นมาตรการการปฏิบัติอย่างลำเอียง ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของปรัชญาเศรษฐกิจเสรีนิยมและน่าจะขัดต่อบทบัญญัติของ GATT

แต่ละตินอเมริกามีได้ต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวในเรื่องก๊วญ เยอรมนีเป็นพันธมิตรของละตินอเมริกาในเรื่องนี้ เพราะชาวเยอรมันต้องการก๊วญราคาถูก จึงสนับสนุนนโยบายการค้าก๊วญเสรี หากไม่มีก๊วญราคาถูกจากละตินอเมริกาแล้ว ชาวเยอรมันต้องมีรายจ่ายในการซื้อก๊วญเพิ่มขึ้นอีกมาก รัฐบาลเยอรมันกำลังดำเนินการให้ศาลยุโรปพิพากษาว่า การเก็บอากรขาเข้าจากก๊วญที่นำเข้าจากละตินอเมริกาขัดต่อสนธิสัญญาแห่งกรุงโรมหรือไม่

ดังนี้ จะเห็นได้ว่า เรื่องของก๊วญมิใช่เรื่องก๊วญๆเสียแล้ว บทเรียนจากกรณีนี้ก็คือ ความพยายามของประเทศมหาอำนาจในการแสดงตนเป็นพี่เอื้อยเพื่อปกป้องคุ้มครองอาณาเขตของตัวเองมีส่วนสำคัญในการบิดเบือนนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยม การบิดเบือนที่สำคัญได้ปรากฏมาก่อนแล้วในคราวร่างกฎข้อบังคับของ GATT อันเป็นผลให้ GATT เบี่ยงเบนจากปรัชญาเศรษฐกิจเสรีนิยม นอกจากนี้ ประเทศมหาอำนาจมีพฤติกรรมแย่งชิงตัวเศรษฐกิจอย่างเด่นชัด ในยามที่ได้ประโยชน์จากนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยม ก็จะชูธงเสรีนิยมอย่างสุดจิตสุดใจ แต่ในยามที่ไม่ได้ประโยชน์จากนโยบายการค้าเสรี ก็จะชูธงการกีดกันการค้า